

DISSERTATIONIS

De

**LIBERTATE PHI-
LOSOPHANDI,**

PARTICULAM POSTERIOREM,

Suffragante ampl. facult. Phil. in regia ad Auram academia

PRAESIDE

VIRO CL.

**D^N. ALGOTHO A.
SCARIN,**

Hist. & philos. civil. Prof. reg. & ord.

PRO GRADU

publice examinandam sistit

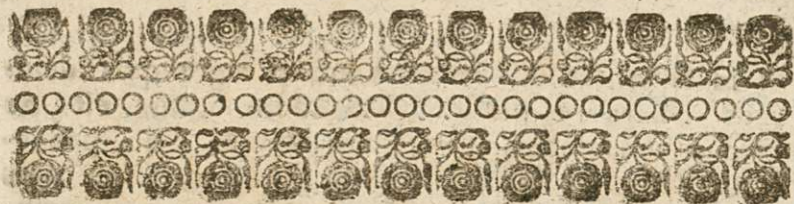
JONAS G. DAHLGREN

Smolandi,

ad diem III. Octobr. An. MDCCCXLIV.
loco horisque consuetis.

A B O A E,

Excud. JOH. KIEMPE, Reg. Acad. Typogr.

I. N. I.

Thesis I.

Quemadmodum audit *philosophia* rerum possibilitium scientia, ductu rationis cognoscibilium, earumque ad perfectionem hominis spectantium: ita illius considerationis non aliæ res sunt, quam quæ intellectui humano in se & sua essentia considerato conveniunt. hincque ambitu suo complectitur entia non *materiæ* solum, sed & *immaterialia*, eorumque cognitionem: ita ut rationem quis reddere possit objecti sui, non solum quod verum sit atque possibile, verum etiam quomodo verum illud, quæve conditione & intuitu factum sit possibile.

Thes. II.

Hæc igitur libertas non debet esse omnivaga & enormis, sed justos intra limites restricta. Hoc enim si non fiat, sed extra activitatis suæ sphaeram illa feratur, non est quod negemus, quia sicut a linea infinitis modis aberrari potest: ita a veri re-
ctique regula diverticula hac illac quoque, plurima obveniant, erroris & obscuritatis tam profundæ,

ut in sapientiæ & veritatis lucem ægre quis deinceps emergere possit. Videndum igitur est, ne quid in societatem humanam damni inde proveniat: Id quod futurum, si dogmata penes se quis teneat atque promoveat, quæ ad neutrum principiorum, ut puta *rationis*, an vero *revelationis* reduci possunt. Igitur ut salus hominum tribus præcipue vertitur cardinibus, nempe vera religione, studio virtutis & conservatione status publici; ita tres præcipue libertati philosophandi constitui possunt termini, ne I: *o* *verae religioni* II: *o* *virtuti & bonis moribus* III: *o* *status publico*, quidquam contrarium, secreto aut palam agitet.

Thef. III.

Libertas philosophandi ad illum modum conformata nihil in se continet periculi, quatenus rationem illa solius *veritatis* habet, in cujus investigatione, *philosophiæ* omnis cardo vertitur. Illa vero veritas cum non ex vano, nec inani, verum solido, eodemque *in occulto jacente* sit conflata; quin, ad contemplantum in operibus Deum, non *naturæ* instinctu modo trahamur, sed ad *officium* illud quoque pertineat; id quod expediri nullo modo potest, nisi clarus & distinctus objecti conceptus determinet veritatem: sequitur, quod ut in investigando non deficere neque diffidere: ita neque metuere oporteat quemque *conclusionibus* suis, quod in revelatam veritatem impingant, ejusque quocumque modo repagula rumpant aut diffingant, ubi per sobrium

brum ratiocinii usum, aliæ ab aliis, idque sensim & per gradus deductæ fuerint atq; derivatæ. Neq; enim verum *ratiocinii* contrarium esse potest vero *revelationis*. DEUS enim omnis *veri* fons, est utriusque auctor. In *creatione* æque verax atque in *revelatione*. De quo igitur sine absurda pietate statui nullo modo *potest*, quod in revelatione ad veritatem & in creatione ad falsitatem propenderit. Igitur si libere philosophans hoc modo procedit, ut nullam admittat propositionem, nisi ex principiis sufficienter probatis deductam, & terminis non utatur, nisi accurate definitis & explicatis, prono fluit alveo: libertatem philosophandi, nihil in se habere periculi, & per consequens nullum veritati revelatæ afferre damnum. Nec virtuti & bonis moribus officit. Reipublicæ multo minus contraria affert aut exculpat, in quantum supponuntur philosophemata ejus non spectare ad turbandam inani litigiorum serie pacem civium, sed ad ea saltem viam monstrare & præmunire, quæ cum usu & fine civitatum proxime congruant atque convenient.

Thes. IV.

Diximus omnem, qui dogmata *theologiae* (ratio- nis atque fidei) aut *societati* h. e. bonis moribus, divina & humana lege fundatis, contraria tradat, eum libertate abuti philosophandi quam maxime. *Jure* igitur abutuntur *judicandi* & *decernendi* isto, (a) qui *Scepticismum* propugnant, non illum, qui ve-

4
ræ sapientiæ character audit, & ad veritatem indagandam philosophis summi nominis, priscais atqve recentioribus instrumentum esse solet. Sed universalem præcipue intelligimus, eorum pura, qui nusquam in rerum natura *veritatem* reperiri: nullam omnium, quæ in hoc universo nobis offeruntur, cognitionem certam atqve evidentem dari volunt, adeoque dogmata, quibus salus generis humani continetur, aperte vel occulte convellere, nulli religioni sibi ducunt. Ejusmodi opinionibus exculpendis quæcunque immorari gaudet libertas philosophica, prout naturalium & moralium entium, adeoque *legum* omnis generis *divinarum* essentiam & existentiam negat, lascivientis ingenii intemperantia potius, quam moderata de rebus & actionibus judicandi potestas dicenda est.

Thef. V.

Sic libertate abutuntur philosophandi, qui aliquid contra *religionem* proferunt *naturalem*, & cum *Abderite Protagora*, sophiste sui ævi maximo, de Numine, utrum sit an vero non sit? se nihil habere dicendum fatentur, quamquam sit tam evidens veritas propositionis illius: *datur DEUS*: sit tam clara atq; perspicua, ut nil *sensibus* obvium magis esse possit; fuisse tamen, omni tempore, homines, qui aperte vel oblique hanc eandem infestare non erubuerint, ex jam dictis etiam evidens est. Scilicet impietatis ac vecordiae alii progressi sunt, ut existentiam DEI aperta professione negaverint, saltem

in dubium vocaverint: quidam id factis saltem fecerunt. eorumque etiamnum, proh dolor! larga existit messis. Illi dicuntur athei *theoretici*, hi vero *practici*. Sunt etiam alii, qui quidem DEUM dari non negant, sed tamen stolide de illo philosophantur. Quorum nonnulli statuunt, plures esse *deos*, alii geminum principium, idque ab utrinque independens æternum & increatum statuunt: bonum & malum: *bonum* bono, *malum* malo originem debere pro vero arripientes. Ad *Manichæismum* primum, mox *polytheismum* spectare, & inde in *atheismum* desinere philosophiæ, ejusque libertatis abusum istum, facile quisque videt, qui secum reputaverit non omnino dari posse duo infinita, ab invicem independentia, & proinde omnia, quæ DEUM probant, eundemque unicum esse demonstrant argumenta, Manichæorum sententiam stultitiæ impietatisque convincere.

Ihes. VI.

SED non minus illi abutantur philosophandi libertate sua, qui DEO corpus adscribunt, negando omnem spiritus existentiam: illi qui in notam incurrunt *materialismi*. Quomodo, qui negata providentia & animæ humanæ libertate, more *Stoicorum*, fatum quoddam in scriptis suis crepant, imo DEUM ipsum terreo ordini suo subicere non verentur, *fatalismi* jure inculari solent. Omnes autem de DEO ejusque creationis opere, in illum modum temere philosophantes, abuti libertate cogi-

cogitandi & ratiocinandi, clarius est, quam ut probatione egeat; eosque eo gravius sibi contrahere iudicium, quod quidquid de DEO ejusque creationis opere cognoscibile fuerit, sensibus etiam revelatum sit; DEUS enim id illis revelavit.*

Ihes. VII.

Inc libertate, de qua in praesentia agimus, ab **H**ucuntur maxime illi etiam, qui principia justitiae & honesti impugnant, & vel legum auctoritatem non habere dicunt naturae & gentium jura, vel nisi in legibus civilibus, quid justum, quid injustum, quid furtum sit, homicidium atque adulterium, nullatenus determinari ajunt. Pertinent ad eandem classem illi etiam, qui hominem ea parte, qua homo est, defraudare volunt vi & facultate determinandi se ipsum ad certum agendi modum: adeoque a principio sive intra sive extra subjectum existente diverso, ad agendum cieri atque applicari contendunt. Quomodo leges omnes atque poenae frustra essent, inque ~~autuato~~ rationale, seu potius brutum quoddam homo transformaretur. Nam licet vel concederemus objectis ipsis per naturam inesse moralitatis principium: non tamen negari potest, ad cognoscendum & discriminandum objecta, circa quae versari debet moralitas, rationis, id est, intellectus atque voluntatis ministerio opus esse. Sunt autem termini sive objecta, circa quae occupantur actiones, tria admodum: DEUS, homo ipse & alii homines

* Rom. 1. v. 19:

nigra. Unde tria moralitatis principia resultare
 mihi persvaverim, scilicet: DEUM colere, temperanter
 sese gerere, sive servare se ipsum qua animam &
 corpus, & socialiter vivere, hoc est: tueri societatem
 pacatam, ut loquitur celebr. Hedingerus * Hæc
 principia justæ & juris naturæ præcepta huc redeunt,
 ut justos nos geramus erga DEUM, nosmetiplos
 & alios. Illis, qui hæc principia vel impugnant,
 vel plane tollunt, abusus libertatis philosophandi
 imputatur haud immetito. Proferens ergo aliquid
 contra hoc honestum, omnes proscribendo virtu-
 tes; omniaque genera vitiorum, earum loco, in-
 troducendo, tradit ea, quæ malignum prodit ani-
 mum, abutiturque dono divinitus concessio, opti-
 mo & exquisitissimo.

Thef. VIII.

Rationis & philosophiæ regnum illi rursus plus
 ultra dilatare aggrediuntur, qui, quæ prorsus
revelationis sunt, eadem tantum non omnia ratione
 pervestigare, & quæ ad *theologiam* fidei pertinent,
 utpote mysteria, quæ perspicere nulla potest acies
 humana, ex scriptis gentilium probatum ire vo-
 lunt. Confundunt illi turpiter, quæ in se distinctis-
 sima sunt, & propterea quod latenter imperium
 rationis in revelationem stabilire velle videntur, non
 minus illi redarguendi, quam qui in diversam
 partem flectunt, & ex revelatione derivando, quæ
 ad

* *Confr. Conspect. ejus juris prud. Univers. & J. Francis.
 Buddeus in elem. Phil. Pract. sect. I. Cap. IV.*

ad forum rationis spectant, *philosophiam*, nisi in *fa-*
mulitium theologiae cooptatam, noxiam magis rebus
 humanis, quam frugi & fructuosam scientiam esse,
 venditant.

Thes. IX.

DEnique in regno philosophico evagandi &
 exerrandi licentiam sibi nimiam tribuunt, qui
 dogmata rationi & sanæ *Politicae* præcedunt ad-
 veria. Quod faciunt *Panatici*, non solum, qui in re-
 bus divinis, quo magis *absensum* quid fuerit atque
incredibile, tanto plus in credendo honoris DEO ex-
 hiberi volunt: * sed præsertim illi, qui, omnem ne-
 gando potestatem civilem, ejusmodi suggerunt
 dogmata, quæ fini politices, veræ nempe civium
 felicitati ac conservationi contrariantur. Quocun-
 que modo moveatur sacra anchora isthæc, uni-
 veritiæ reipublicæ navis fluctuare incipiet. Huic
 fini igitur, qui vel *Machiavellismum* & *Hobbesianis-*
mum (par nobile fratrum) vel *monarchomachis-*
mum & quem abortiens sætum ille genuit *inde-*
pendentissimum sinu fovent, contraria adversaque
 docent, maxime vero illi, qui geminam in repu-
 blica, eamque *collateralem* potestatem, ubi invaluit,
 vindicare; & ubi non obtinet, cuniculis nullis non il-
 latum eunt. cujus generis illi sunt, qui religio-
 nis quam colunt, proterendæ causa, omnes qui
 deflectunt a religione eorum, præcipue vero prin-
 cipes persequendos esse & occidendos, omni si-
 ne

* *VERULAM; de aug. sciens. IX.*

ne rubore atqve religione docent. Conspirat unanimitè hæreseos politicæ trifolium hocce, ut homines vera privent felicitate, scil: civili; dum illi imperantium, *hi* vero obedientium jura plus justo extollunt: *hi* ex subditis regicidas efficiunt: *illi* vero subditos mancipia faciunt regum suorum. Incommoda ac damna hinc profluentia non opus est, ut multis explicem, cum omnibus primo pateant obtutu. Nec est ut demonstrarem, quod illi, qui ejusmodi tradunt dogmata, ordinis atqve status sui modum egrediantur, & libertatem philosophandi suam cum quidquid libet, pro licito judicant, non nisi peccandi licentia metiantur.

Thes. X.

Hic vero abusus *libertatis philosophandi*, prout innocens & præter meritum multis solet imputari: ita neque omnibus habenda fides, qui dentatis scriptis eandem impugnare & invidiosis nominibus distringere student. Id quod triplici potissimum modo fieri solet: (a) ubi auctoribus notiones, sive simplices sive complexas, quæ falsam & erroneam fundunt sensum falso imputamus (b) Ubi ex iis, quæ ab auctoribus dicta sunt, falsa finguntur, & inconvenientes fabricantur *consequentiae*. De consequentiis justis & legitimis, quæ ad veritatem inveniendam & ad alios refutandos conducunt, nobis hæc non est sermo, sed in illas stilum maxime stringitur, quæ falsæ sunt, quibus quis præpostere rem aggredditur, & plerumque nihil aliud efficit, quam ut, cum alios de gradu dimovere tentat, nusquam inveniatur, ubi pedem ipse suum secure figat. *Falsa* vero consequentia nobis dicitur, quæ a falsa verborum interpretatione sensumque in sinistra detorsione elicitur, nectiturque. Hæ consequentiæ earumque machinatores, alium quam

quam *veritatem*, intendunt finem, ut scilicet: alios exosos suspectosque reddant. Quicumque vero non alio, quam hoc ipso fine, videlicet ut impugnent innocentiam aliorum, illud generis telum exasperare solent, illi omnibus, quibus verum & sincerum de rebus iudicium, suam magis stultitiam deridendam propinant, quam aliorum iudicandi libertatem evertunt. Pro *noxia* vero, quæ nihil minus essent quam *noxia*, sæpiuscule, idque procacissime dilata fuisse, in ceteris, controversiæ, quæ seculo proximo *Pufendorfio Cl. viro* fuisse eum *theologis scholasticis*, plus satis evincunt

Thef. XI.

Oportet itaque eum, qui de aliorum abusu libertatis philosophandi iudicare velit (a) perspicacem esse ingenio. (b) Debet iudicaturus de abusu libertatis hujusce generis, probe notam sibi habere scientiam, in qua hæc vel illa doctrina sedem habet propriam. (c) Societatis humanæ & civilis constitutionem ac indolem perspectam habere convenit, ut quid ex usu illius sit, quid palam in noxam atque fraudem adducat, dijudicare valeat. (d) Necessè est, ut ab *adfectibus* sit immunis. Affectus enim non solum intellectui offundunt tenebras, sed & iudicium corrumpunt, ratione a throno detrudentes. Invertunt ordinem in ratiocinando, ut ideas conjungat, quæ non coniungendæ sunt; separet, quæ non separandæ sunt. Oportet iudicaturum de abusu libertatis, liberum esse etiam a *prejudiciis*. Intellectum enim nostrum, non illa minus obnubilant. Hæc sunt paucula illa de *libertate philosophandi*, quæ non nisi levi & rudiore terigi penicillo. Angustia, quæ nascentem memet circumsteteret, & in parva fata res meas hodie quoque vocant, progressum sufflamant, & clausulam opellæ invitum quoque imponere jubent.

DEO Soli Gloria, Laus & Honor in S. S.